

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 71/2013-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. februára 2013 predbežne prerokoval sťažnosť občianskeho združenia O., P., zastúpeného A., s. r. o., K., v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. P. R., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 16/8 Er/335/2004 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť občianskeho združenia O., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. decembra 2012 doručená sťažnosť občianskeho združenia O., P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného A., s. r. o., K., v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. P. R., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16/8 Er/335/2004.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva:

«Sťažovateľ... Návrhom na odklad exekúcie, na vyhlásenie exekúcie za neprípustnú a na jej zastavenie oznámila vstup do konania ako vedľajší účastník na strane povinného – spotrebiteľa a žiadala o odklad exekúcie vedenej pod sp. zn. 8 Er/335/2004 a jej následné zastavenie. Listom zo dňa 16. 7. 2012 bolo združeniu... oznámené, že exekučný súd nebude o jej podaní rozhodovať „... pretože nie ste účastníkom konania. V zmysle § 37 ods. 1 Exekučného poriadku, účastníkmi konania sú oprávnený a povinný, iné osoby sú účastníkmi len tej časti konania, v ktorej im toto postavenie priznáva tento zákon. Ak súd rozhoduje o trovách exekúcie, účastníkom konania je aj poverený exekútor. Vedľajší účastník je prípustný len v sporovom konaní na základe rozhodnutia súdu v zmysle § 93 ods. 3 O. s. p.“...

S uvedeným postupom exekučného súdu sťažovateľ nesúhlasí a uvádza, že podľa § 25 ods. 1 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa... Združenie môže podať návrh na začatie konania na správnom orgáne alebo na súde vo veci ochrany práv spotrebiteľov alebo môže byť účastníkom konania

a) ak sú takéto ciele hlavnou náplňou jeho činnosti alebo

b) je uvedené v zozname oprávnených osôb vedenom Komisiou (ďalej len „zoznam oprávnených osôb“), bez toho, aby bolo dotknuté právo súdu preskúmať, či je tento subjekt oprávnený v danom prípade podať návrh na začatie konania.

Gramatickým aj logickým výkladom predmetného ustanovenia možno dospieť k záveru, že zákonodarca vyslovene priznáva združeniam (pôsobiacim na ochranu spotrebiteľa v zmysle § 1 predmetného zákona) postavenie účastníka konania nielen v prípade, ak je samotným navrhovateľom tzn. podá návrh na začatie konania vo veci samej ale aj v prípade, ak sa stane neskôr účastníkom už prebiehajúceho konania „byť účastníkom konania“. Navyše zákonom o ochrane spotrebiteľa došlo k transformácii Smernice Európskeho parlamentu a Rady 98/27/ES z 19. mája 1998 o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov za účelom dosiahnuť maximálnu procesnú ochranu spotrebiteľa. Predmetné ustanovenie § 25 ods. 1 zákona o ochrane spotrebiteľa nerozlišuje medzi

konaním exekučným a občianskym, preto nie je s ohľadom na zmysel tohto ustanovenia, ktorým je ochrana spotrebiteľa možné a správne vykladať toto ustanovenie reštriktívne. Navyše § 25 zákona o ochrane spotrebiteľa nepriznáva súdu právo preskúmať, či je združenie oprávnené vstúpiť do konania nakoľko mu vyslovene priznáva toto právo len pri podávaní návrhu na začatie konania... (... bez toho, aby bolo dotknuté právo súdu preskúmať, či je tento subjekt oprávnený v danom prípade podať návrh na začatie konania). Postup titulného súdu je v danom prípade formalistický neberúc do úvahy prínos združenia OMBUDSPOT do samotného konania pričom svojim postupom znemožnil vstup vedľajšieho účastníka do konania a odoprel mu tak právo na spravodlivé konanie.

Zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti... vyslovene vymedzuje „účastníkov konania“ (§ 37) avšak vyslovene neupravuje a hlavne nevyklučuje vstup vedľajšieho účastníka do konania. Aj z doslovného výkladu ust. § 251 ods. 4... Občiansky súdny poriadok... vyplýva, že ustanovenia tohto zákona sa použijú ak osobitný predpis neustanovuje inak. Nakoľko zákon vstup vedľajšieho účastníka vyslovene explicitne nevyklučuje osobitným ustanovením, nie je dôvod na nepripustenie vedľajšieho účastníka do konania. Z predmetného konania navyše vyplýva, že dané exekučné konanie má charakter sporového konania, čím je naplnený ďalší predpoklad mienený príslušnými ustanoveniami o vstupe vedľajšieho účastníka do konania.»

Na závere sťažovateľ poukázal na to, že jeho právo „... bolo porušené, a to tým, že mu nebola daná ani možnosť podať opravný prostriedok, nakoľko exekučný súd o jeho podaní ani nerozhodol. Nepripustenie sťažovateľa a neprihliadnutie na podané návrhy len oznámil.“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo sťažovateľa organizácie O., P. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo, na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Er/335/2004 porušené boli.

2. Okresnému súdu Michalovce prikazuje vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Er/335/2004 pripustiť vstup organizácie O., P. ako vedľajšieho účastníka na strane povinného.

3. *Sťažovateľovi priznáva finančné zadostučinenie v sume 500,- Eur (slovom päť sto eur), ktoré mu je Okresný súd Michalovce povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.*

4. *Okresný súd Michalovce je povinný uhradiť trovy konania vo výške 269,58 Eur na účet právneho zástupcu A., s. r. o... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“*

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi

označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Sťažovateľ sťažnosťou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16/8 Er/335/2004, ku ktorému malo dôjsť príliš formalistickým postupom okresného súdu, ktorý v napadnutom konaní „*neberúc do úvahy prínos združenia O. do samotného konania... znemožnil vstup vedľajšieho účastníka do konania*“.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že exekučné konanie vedené pred okresným súdom dosiaľ nie je právoplatne ukončené.

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že je nezávislým súdnym orgánom ústavnosti (čl. 124 ústavy). Vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci

všeobecného súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom v okolnostiach daného prípadu by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 363/09, II. ÚS 463/2011, III. ÚS 188/2012).

Z citovanej bohatej a ustálenej judikatúry vyplýva pre konanie ústavného súdu o predbežne prerokúvanej sťažnosti úloha posúdiť, či reakcia okresného súdu na oznámenie sťažovateľa o jeho vstupe do exekučného konania v pozícii vedľajšieho účastníka poprela účel prípadného vedľajšieho účastníctva právnickej osoby zameranej na ochranu práv spotrebiteľov a či tak signalizuje možný záver o porušení označených práv sťažovateľa pri meritórnom rozhodovaní o jeho sťažnosti.

Podľa § 93 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) ako vedľajší účastník môže sa popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania ten, kto má právny záujem na jeho výsledku, pokiaľ nejde o konanie o rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je.

Podľa § 93 ods. 2 OSP ako vedľajší účastník sa môže popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania aj právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu.

Podľa § 93 ods. 3 OSP do konania vstúpi buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu. O prípustnosti vedľajšieho účastníctva súd rozhodne len na návrh.

Podľa § 93 ods. 4 OSP v konaní má vedľajší účastník rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností.

Podľa § 2 písm. a) zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v platnom znení (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“) sa na účely tohto zákona spotrebiteľom rozumie fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá nakupuje výrobky alebo používa služby pre osobnú potrebu alebo pre potrebu príslušníkov svojej domácnosti.

Podľa § 3 ods. 1 zákona o ochrane spotrebiteľa každý spotrebiteľ má právo na výrobky a služby v bežnej kvalite, uplatnenie reklamácie, náhradu škody, vzdelávanie, informácie, ochranu svojho zdravia, bezpečnosti a ekonomických záujmov.

Podľa § 3 ods. 4 zákona o ochrane spotrebiteľa každý spotrebiteľ má právo združovať sa spolu s inými spotrebiteľmi v združeniach a prostredníctvom týchto združení v súlade so zákonom chrániť a presadzovať oprávnené záujmy spotrebiteľov, ako aj uplatňovať práva zo zodpovednosti voči osobám, ktoré spôsobili škodu na právach spotrebiteľov.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ochrane spotrebiteľa združenie môže podať návrh na začatie konania na správnom orgáne alebo na súde vo veci ochrany práv spotrebiteľov alebo môže byť účastníkom konania

a) ak sú takéto ciele hlavnou náplňou jeho činnosti alebo

b) je uvedené v zozname oprávnených osôb vedenom Komisiou (ďalej len „zoznam oprávnených osôb“), bez toho, aby bolo dotknuté právo súdu preskúmať, či je tento subjekt oprávnený v danom prípade podať návrh na začatie konania.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ochrane spotrebiteľa združenie podľa odseku 1 môže na základe plnomocenstva zastupovať spotrebiteľa v konaniach pred štátnymi orgánmi o uplatňovaní jeho práv vrátane náhrady ujmy spôsobenej porušením práv spotrebiteľa.

Z citovaných ustanovení zákona o ochrane spotrebiteľa, no i zo samotného názvu tohto právneho predpisu vyplýva, že účelom tzv. spotrebiteľského práva je ochrana subjektu súkromno-právneho vzťahu, ktorý je spotrebiteľom. Ide o ochranu subjektu právneho vzťahu „slabšieho“ oproti predajcovi (dodávateľovi) vo sfére vyjednávacej sily i znalosti dotknutej oblasti obchodu [rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 27. júna 2000 v spojených veciach Océano Group Editorial (C – 240-244/98), bod 25]. To všetko v záujme dosiahnutia reálnej spravodlivej rovnováhy v predmetnom právnom vzťahu. Dokazuje to aj dôvodová správa k zákonu č. 384/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, a ktorá doplnenie § 93 OSP o nový odsek 2 odôvodňuje tým, že „úprava má za cieľ umožniť širšiu ochranu osobám, na ochranu ktorých sú zriadené rôzne právnické osoby, najmä združenia, a súvisí aj s transpozíciou rôznych smerníc určených na ochranu spotrebiteľa, osôb, vo vzťahu ku ktorým bola porušená zásada rovnakého zaobchádzania a pod.“.

Dosiahnutiu vymedzeného účelu zodpovedá teda aj existencia združení zameraných na účinnú ochranu oprávnených záujmov a práv spotrebiteľov a aj ich oprávnenie vstupovať do súdnych či administratívnych konaní, ktorých účastníkom je spotrebiteľ. Združenia na ochranu spotrebiteľa (do tejto skupiny patrí aj sťažovateľ) sú teda prioritne zamerané na ochranu fyzických osôb v tých právnych vzťahoch, ktorých obsah udeľuje fyzickým osobám právny status spotrebiteľa. Vznik spotrebiteľských právnych vzťahov, na účel ochrany ktorých pôsobia i združenia na ochranu spotrebiteľa, sa teda viaže na právny úkon fyzickej osoby konajúcej so spotrebiteľským motívom podľa § 2 písm. a) zákona o ochrane spotrebiteľa.

V exekučnom konaní dochádza k nútenému vymoženiu povinnosti z právneho vzťahu, ktorého obsah už je právoplatne a vykonateľne judikovaný. Právoplatnosťou a vykonateľnosťou súdneho rozhodnutia o obsahu spotrebiteľského právneho vzťahu nadobúda tento právny vzťah v perspektíve núteného výkonu novú kvalitu. Fyzická osoba, ktorej bola v nachádzacom konaní uložená hmotno-právna povinnosť nerozlučne spätá

s pozíciou spotrebiteľa, sa na základe právoplatnosti a vykonateľnosti súdneho rozhodnutia v spojení s právnou skutočnosťou spočívajúcou v dobrovoľnom nesplnení uloženej povinnosti a s právnou skutočnosťou podania návrhu na začatie exekučného konania stáva povinným. Žiadna z uvedených determinujúcich právnych skutočností však už nie je motivovaná spotrebiteľsky, nie je bytostne spätá s pozíciou fyzickej osoby ako spotrebiteľa.

Fyzická osoba sa v konaní o nútenom výkone rozhodnutia týkajúceho sa spotrebiteľského právneho vzťahu nestáva povinným preto, lebo napĺňa legálno-definičné znaky spotrebiteľa, ale preto, že dobrovoľne nesplnila povinnosť právoplatne potvrdenú kompetentným orgánom verejnej moci. A tak hoci je účelom exekučného práva aj ochrana povinného pred nadmernými zásahmi prostriedkami núteného výkonu rozhodnutia, určite ním nie je ochrana fyzickej osoby z titulu jej spotrebiteľskej pozície. Jednoducho v takom exekučnom konaní, o aké ide aj v prerokováanej veci, nezohráva fakt, že povinný bol v základnom (nachádzacom) konaní charakterizovaný ako spotrebiteľ, žiadnu právne významnú úlohu. Z uvedeného dôvodu upretie vedľajšej intervencie združeniu zameranému na ochranu spotrebiteľov v exekučnom konaní nemožno považovať za postup, ktorým by exekučný súd popieral účel a zmysel zákonných právnych noriem vymedzujúcich postavenie takýchto združení, a tým im neústavne obmedzoval, resp. odnímal ich základné právo na súdnu ochranu. Priestor pre účinnejšiu ochranu povinného, ktorý bol v nachádzacom konaní spotrebiteľom, otvára § 25 ods. 2 zákona o ochrane spotrebiteľa explicitne umožňujúci spotrebiteľovi dať sa v akomkoľvek konaní pre orgánmi verejnej moci (a teda aj v exekučnom konaní) zastúpiť spotrebiteľským združením.

Ústavný súd dospel k záveru, že interpretácia relevantných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a zákona o ochrane spotrebiteľa okresným súdom rešpektovala požiadavku ústavnej konformity výkladu podústavných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). V súvislosti s prerokováanou sťažnosťou pritom nie je rozhodujúce jednoznačné ustálenie charakteru exekučného konania z pohľadu jeho (ne)sporovosti. To už je totiž otázka zákonnosti, ktorej „pánmi“ sú podľa už citovanej judikatúry všeobecné súdy, a ústavný súd, ako už bolo uvedené, do uplatňovania zákonnosti všeobecnými súdmi môže vstúpiť len vtedy, ak dochádza k popieraniu zmyslu a účelu zákonnej právnej úpravy

s následkom nedovoleného obmedzenia (alebo dokonca odňatia) základných práv a slobôd. Keďže však v posudzovanom prípade ústavný súd popretie účelu existencie a zákonom priznaných oprávnení združení zameraných na ochranu spotrebiteľov v kritizovanom exekučnom konaní už pri predbežnom prerokovaní vylúčil, bolo potrebné odmietnuť predloženú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2013